

SE VARANASI OG DØ

I den hellige indiske by Varanasi dyrkes døden. Døgnet rundt brændes afdøde pilgrimme på bålpladserne, så deres aske kan kastes i Gangesfloden og forenes med den universelle sjæl. Døden er nærværende og levende og kan opleves helt tæt på. Det gjorde Psykologis udsendte.

TEKST OG FOTO: LARS DAMKJÆR OG CASPER BILSTED

Kroppen skal brændes for at sætte sjælen fri, og denne mission fuldføres igen og igen, dag og nat, ved Varanasis to afbrændingssteder helt nede ved den hellige flod Ganges.

En hellig ko blokerer en af de smalle gader, og larmen fra mennesker, dyr og bilhorn er overdøvende. Velkommen til hinduernes helligste by Varanasi, der siges at være en af verdens ældste byer. Her bor næsten en million mennesker, og derudover valfarter millioner af pilgrimme hvert år til byen for

enten at besøge de mange helligdomme eller for at dø. Varanasi er spækket med farverige templer og helligdomme, og selvom her, som i resten af Indien, er mange børn i gaderne, bemærker vi også de mange ældre mennesker, der er søgt hertil på en sidste rejse i livet og måske det allersidste liv overhovedet. Ifølge hinduismen giver Gangesfloden nemlig adgang til moksha, hvilket vil sige, at sjælen ikke længere

re-inkarneres, men optages og bliver en del af verdenssjælen. Men kroppen skal brændes for at sætte sjælen fri, og denne mission fuldføres igen og igen, dag og nat, ved Varanasis to såkaldte 'burning ghats,' som

er afbrændingssteder helt nede ved den hellige flod Ganges. Alle kan besøge en burning ghat, dog skal et forbud mod at fotografere tæt på overholdes.

HINDUERNES HELLIGSTE BY

Solen er ved at stå op og kaster sit orangefarvede lys ind over Gangesfloden som et slør af ild. Varanasi er ved at vågne og summer allerede insisterende af liv. Langs flodbredden udledes og udføres en række daglige gøremål. Der bades og vaskes tøj, bønner bedes, og ofringer gives til det hellige vand og til gudinden Ganga. Det er tidlig morgen, og vi er ikke helt vågne endnu, men i takt med de mange indtryk aftager den sidste dvaskhed. Denne morgen har vi valgt at hyre en

ung bådsmænd til at sejle os op langs floden, så vi på nært hold kan følge med i de mangeartede ritualer. En brahmin i lotusstilling fremsiger sin morgenbøn side om side med et par vesterlændinge, der hilser solen med en yogaserie. Få meter derfra springer en flok børn jublende i floden tilsyneladende helt uforstyrret af vandbølgerne, der dovent hænger ud få meter fra dem. Hele farveskalaen er repræsenteret i klæderne, der enten bæres, vaskes eller hænges til tørre. Men de orange nuancer er til stede i overflod. Varanasi er nemlig Shivas by, guden for ild og ødelæggelse, og netop den orange farveskala er hans foretrukne. I hinduismen dyrkes et antal af guder og gudinder, der hver især repræsenterer

særlige egenskaber. Der er dog tre hovedguder, Brahma, Vishnu og Shiva. Brahma er skaberen, Vishnu opretholderen og Shiva ødelæggeren. Tilsammen udgør de en treenighed og et billede på universets og livets cyklus.

ET SAMLEBÅND AF LIGBRÆNDINGER

På afstand ligner afbrændingsstedet en middelalderlig fabrikk. De ældgamle bygninger er helt tilsodede, og de enorme omkransende brændestabler er høje som tårne. Det ryger og oser, og røgen kradser så meget i halsen, at vi indimellem må holde et tørklæde for munden. Der er gang i to store bål, og et tredje er ved at blive klargjort med brændestykker så store som »

menneskekroppe. Vores bådsmænd sejler os uforsvaret op til flodbredden, så vi kun er få meter fra de store bål. Vi bliver lidt usikre på, om det er i orden, eller om vi overskrider en usynlig grænse. Der er jo trods alt tale om en begravelse. Men der er ikke nogen, der synes at forarges eller forundres over vores tilstedeværelse. Der er omkring hundrede mennesker samlet, alle mænd. Kvinder må ikke være her, for deres sjæl er sart, og de bliver for følelsesladede, fortæller bådsmændene os. De mange mænd og drenge, der

hænger ud på ligbrændingsområdet, synes ikke videre påvirkede af de døde kroppe og af legemsdelene, der i ny og næ titter frem fra ligklæderne og mekanisk skubbes tilbage på bålet. Vi er på en gang draget og frastødt. De tilstedeværende snakker, arbejder og laver ingenting. På det ene bål ligger en kvindekrop. Lige over hendes bryster placerer to arbejdsmænd et stykke brænde, så kroppen bliver, hvor den skal. Det er flere meter langt, massivt som en bjælke, og knytter den døde krop sammen med flammerne i et endnu tættere favntag. Et optog med seks mænd kommer målrettet gående med en træbåre bundet sammen med reb. På båren ligger endnu et lig indpakket i guldstof og dekoreret med orange blomster. De bærer det ned til flodbredden, hvor det dypes i det hellige vand, inden det efterlades i køen af lig, der alle glimter om kap i gule, røde og orange silkestoffer og blomster. Det er smukt, råt og ikke for sarte sjæle.

ASHOK, 57 ÅR, INDEHAVER AF SUN VIEW GUESTHOUSE

»Jeg forsøger at leve mit liv i overensstemmelse med Bhagavad Gita og at hjælpe mennesker, når jeg kan. Det simple liv med de gode tanker er at foretrække. Ligesom Gandhi. Han var en stor mand. Det er ikke godt, hvis du knytter dig for tæt til noget, medmindre det er til guderne, og høje ambitioner er ikke lig med god religion. Du må leve dit liv med opofrelse, som en nødvendighed for landet, for dig selv, for alt. Når

kroppen er gammel, finder sjælen en ny krop. Hvis du har levet et dedikeret liv, vil din vej føre til Gud. Har du ikke ydet gode gerninger, vil du komme tilbage som det ene eller det andet. Jeg tror ikke på, at du som morder, voldtægtsmand eller tyv bare kan komme til Varanasi for at dø, og at din aske i vandet alene vil vaske dine synder bort, så du kan få moksha.«

DEN LEVENDE DØD

Nogle drenge i badebukser springer i vandet og fjoller højt få meter fra det sted, hvor en gruppe mænd koncentreret filtrerer de døde aske for knoglerester, inden den blandes med det hellige vand og den universelle sjæl. Vi kan ikke lade være med at undres over deres frie leg og tænke på, hvordan de boltrer sig med de døde aske, som var det sandkorn på en palmestrand. En ko er gået om bord i blomsterne fra et af ligene og guffer dem henrykt i sig. Selvom koen er hellig, får den et par hårde slag med en kæp af en af opsynsmændene, men den gnasker blot videre fra en

PRADEEP,

14 ÅR, BÅDSMAND I VARANASI

»I dette liv drømmer jeg om at blive den bedste boatman i Varanasi, og lige for tiden er jeg i træning, så jeg kan vinde det store regatta, der snart skal være på floden. Jeg drømmer også om at tjene penge og om at få en kone og børn. Man kan ikke vide, hvornår man dør. Måske dør jeg i morgen, måske om 10 år, måske om 20. Når jeg engang dør, vil jeg brændes ved min families hus på den anden side af floden og have min aske strøet ud i den hellige Gangesflod. Det er jo ikke alle, der bliver brændt. Børn under 12 år, gravide kvinder, sadhuer, folk der er blevet bidt af slanger, spedalske og køer. De er allerede hellige og får i stedet bundet en sten om kroppen, inden de sendes ud i floden og ned på bunden.«

Døde kroppe og legemsdele titter i ny og næ frem fra ligklæderne og skubbes mekanisk tilbage på bålet. Vi er på en gang draget og frastødt.

En ko er gået om bord i blomsterne fra et af ligene og guffer dem henrykt i sig. Selvom koen er hellig, får den et par hårde slag med en kæp af en af opsynsmændene, men den gnasker blot videre fra en anden ligbåre.

anden ligbåre. En ung, kronraget mand i hvide klæder skiller sig ud fra mængden.

Som den eneste bryder han ud i høj hulken og kaster sig i armene på manden ved sin side, da et nyt lig lægges på bålet. Han er den dødes ældste søn, forklarer vores bådsmænd, og han repræsenterer den dødes familie. Som den eneste udtrykker han det, vi i Vesten forbinder med død og begravelse, nemlig sorg og savn. Stemningen er intens, men ikke særlig andægtig og i

den grad anderledes end de begravelse, vi selv har deltaget i i Danmark. Døden synes meget levende og på én gang smuk og brutal, kaotisk og sat i system.

TURISTER TIL BEGRAVELSE

Da vi igen er blevet sejlet væk fra de brændende lig og ikke længere kan hverken se eller lugte røgen fra de mange bål, er vi begge både forundrede og nysgerrige. Forundrede over, at døden kan betragtes og »

De ældgamle bygninger er helt tilsødede, og de enorme omkransede brændestabler er høje som tårne

behandles så forskelligt fra det, vi kender hjemmefra, og nysgerrige på vores egen oplevelse og reaktion. Har hinduerne et mere positivt forhold til døden, end vi har i Danmark? Og er døden som fænomen i det hele taget mindre tabuiseret i denne del af verden? Vores oplevelse vidner i al fald om, at døden opfattes som en overgang til noget nyt og bedre, og at selve overgangsritualet ikke er en privat begivenhed i et lukket forum. Men ville vi selv bryde os om, at der sad en flok

turister og nogle tilfældigt forbigående og kiggede på, at vi tog afsked med forældre og kastede jord på deres grav? Bare tanken i sig selv er næsten forargelig. Der er visse ting, vi har det bedst med at holde i intimsfæren. Da vi bevæger os væk fra floden og ind i byens netværk af gyder, konfronteres vi igen og igen med den kendsgerning, at privat og offentligt, lys og mørke, liv og død ikke er adskilt, men sammensmeltede, i denne livets og dødens by. Kigger vi til højre, møder blikket en flok tiggere, til venstre et pink tempel. Gudestatuer deler pladsen med hunde med åbne sår, og børn spiller cricket, mens hellige mænd læser højt fra hellige skrifter. Køer og geder æder og lever af byens uendelige mængder af skrald, og i de travle hande-gader krydser ligoptog insisterende silkesælgere og anmassende massører. Enten frastødes eller opluges man, og måske møder man en lille snert af sin egen levende dødelighed og forbindelse til livets cyklus. ■

BABA, 55 ÅR, KARMA YOGI

»Da jeg var 30 år, besluttede jeg at give alt, hvad jeg ejede til min mor og mine søskende og rejse bort. I 20 år vandrede jeg som pilgrim i Himalayas bjerge og praktiserede yoga og meditation. I dag lever jeg for at give, og jeg lever mit liv stille og roligt, shanti shanti. Jeg har ikke brug for noget, og jeg ejer intet materielt, men jeg er en lykkelig mand. Alt, hvad der kommer ind i min tilværelse, ser jeg som et tegn fra Gud. Jeg hjælper mennesker som en del af min karma yoga-

praksis. Gud er glad, når du gør gode gerninger. Jeg er født og opvokset med afbrændingsstedet som nabo. Hele min barndom legede jeg på området. Døden er en velsignelse, som jeg ser frem til uden frygt. Jeg har set alting, så jeg har ikke noget at miste eller gå glip af. Når det er min tid, vil jeg rejse fra denne verden og vide, at min sjæl ikke vil genfødes, men derimod overgå til den universelle sjæl, moksha. Sådan sker det, når du som hindu brændes, og din aske spredes i Ganges. En form for syndsforladelse. Om du har levet dit liv som en dårlig mand eller en god mand har ingen betydning, så længe din aske forenes med Den Hellige Moder (Ganges).«

Ifølge hinduismen giver Ganges-floden adgang til moshka, hvilket vil sige, at sjælen ikke længere reinkarneres, men optages og bliver en del af verdenssjælen.